

GIỚI THIỆU CHUNG

- ThS Nguyễn Thanh Sơn
nguyenthanhson1202@yahoo.com
- Yêu cầu môn học: kinh tế vi mô, tài chính doanh nghiệp, MS excel
- Mục tiêu môn học:
 - Hiểu các khái niệm căn bản của CBA
 - Hiểu cách xây dựng dòng tài chính theo thời gian và các tiêu chí đánh giá dự án
 - Biết cách ước lượng giá trị kinh tế của các lợi ích và chi phí khi tồn tại và không tồn tại giá thị trường
 - Tập trung vào các nguyên lý chứ không đi sâu vào kỹ thuật

1

GIỚI THIỆU CHUNG

- Giáo trình:
 - Campbell, H., and Brown, R., 2003, Benefit-Cost Analysis: Financial and Economic Appraisal Using Spreadsheets, Cambridge
 - Glenn P. Jenkins and Arnold C. Harberger, 1995, Sách hướng dẫn phân tích lợi ích chi phí của các quyết định đầu tư: <http://www.fetp.edu.vn/vn/mpp4/hoc-ky-he-2012/tham-dinh-dau-tu-cong/bai-doc/>
 - Allen S. Bellas & Richard O. Zerbe, 2006, A primer for Benefit – cost analysis, Edward Elgar Publishing limited, Massachusetts

2

GIỚI THIỆU CHUNG

- Sự tham gia vào bài học:
 - Tìm kiếm và đọc các tài liệu liên quan đến bài học
 - Xem lại bài giảng
 - Tham gia đóng góp trên lớp
 - Giải đáp những thắc mắc
 - Không làm ảnh hưởng đến bài giảng
- Tiêu chí đánh giá
 - Trong kỳ: 40%
 - BTCN: 10-20%
 - BT nhóm: 10-20%
 - Chuyên cần: 10%
 - Cuối kỳ: 60%

3

BÀI 1: PHÂN TÍCH LỢI ÍCH CHI PHÍ VÀ SỰ LỰA CHỌN CÁC PHƯƠNG ÁN

ThS Nguyễn Thanh Sơn

4

I. Khái niệm và quy trình phân tích lợi ích chi phí

1. Khái niệm phân tích lợi ích chi phí

- Ví dụ: Đứng trước một dự án xây đập thủy điện, bạn sẽ đánh giá những yếu tố gì trước khi đưa ra quyết định?
 - Lợi ích: cấp điện, không chế lũ, phục vụ tưới tiêu,...
 - Chi phí: kinh phí xây đập, ngập lụt một số vùng, hệ sinh thái, di dời dân cư, tai nạn...
 - Đơn vị đo lường của lợi ích, chi phí?
 - Chi phí và lợi ích phát sinh tại những thời điểm khác nhau
 - Tính khả thi, những rủi ro của dự án
 - Người hưởng lợi và người bị ảnh hưởng

5

I. Khái niệm và quy trình phân tích lợi ích chi phí

1. Khái niệm phân tích lợi ích chi phí

- Những quan điểm về CBA:
 - Một khung phân tích có hệ thống cho việc thẩm định kinh tế các dự án tư và công được đề xuất trên quan điểm xã hội nói chung (Campbell & Brown 2003)
 - Phân tích kinh tế, còn gọi là phân tích lợi ích – chi phí, là phân tích mở rộng của phân tích tài chính, ... được sử dụng chủ yếu bởi các chính phủ và các cơ quan quốc tế để xem xét một dự án hay chính sách có làm tăng phúc lợi cộng đồng hay không (Perkins 1994)
 - Phân tích lợi ích – chi phí là một phương pháp đánh giá chính sách mà phương pháp này lượng hóa bằng tiền giá trị của tất cả các kết quả của chính sách đối với tất cả mọi thành viên trong xã hội nói chung. Lợi ích xã hội rộng là thước đo giá trị của chính sách (Boardman 2001)

6

I. Khái niệm và quy trình phân tích lợi ích chi phí

1. Khái niệm phân tích lợi ích chi phí

o Những nội dung chính:

- Phân tích lợi ích – chi phí là một phương pháp đánh giá để cung cấp thông tin cho việc ra quyết định lựa chọn
- Phân tích lợi ích – chi phí quan tâm chủ yếu đến hiệu quả kinh tế
- Phân tích lợi ích – chi phí xem xét tất cả các lợi ích và chi phí (có giá thị trường và không có giá thị trường)
- Phân tích lợi ích – chi phí xem xét vấn đề trên quan điểm xã hội nói chung
- Không phải công cụ duy nhất để đánh giá dự án (CEA, FA, xếp hạng)

7

I. Khái niệm và quy trình phân tích lợi ích chi phí

2. Mục đích sử dụng phân tích lợi ích chi phí

o Mục đích:

- Giúp cải thiện việc ra quyết định:
 - o Lợi ích ròng (phúc lợi kinh tế) là một trong những mục tiêu XH của dự án
 - o Đánh giá sự can thiệp của chính phủ có thực sự đáng giá không?
- Giúp người phân tích hiểu thêm về dự án cũng như tiến trình của nó: sự phân bổ nguồn lực cho dự án, giá trị thực của dự án đang xem xét cũng như các dự án tương đương,...

8

I. Khái niệm và quy trình phân tích lợi ích chi phí

2. Mục đích sử dụng phân tích lợi ích chi phí

o Ưu điểm của CBA

- Giúp phân bổ nguồn lực hiệu quả giữa các mục tiêu sử dụng cạnh tranh lẫn nhau (mutually exclusive projects)
- Cung cấp khung phân tích vững chắc cho việc thu thập dữ liệu cần thiết
- Giúp tổng hợp và lượng hóa bằng tiền các tác động khác nhau để có thể so sánh được
- Được ứng dụng cho việc đánh giá nhiều loại tác động của dự án (có giá và không có giá thị trường)

o Hạn chế của CBA

- Lượng hóa bằng tiền của các lợi ích và chi phí đôi khi không thực hiện được
- Khi các mục tiêu khác được đề cao hơn mục tiêu hiệu quả kinh tế (vấn đề trọng số)

9

I. Khái niệm và quy trình phân tích lợi ích chi phí

3. Quy trình tổng quát của phân tích lợi ích chi phí

10

I. Khái niệm và quy trình phân tích lợi ích chi phí

3. Quy trình tổng quát của phân tích lợi ích chi phí

o Dự án mở rộng khu du lịch tại Hạ Long:

- B1: nhận dạng nhu cầu về dịch vụ du lịch và lên kế hoạch các dự án (khác nhau về vị trí, cách thức, đầu vào, thiết kế...)
- B2: nhận dạng các lợi ích, chi phí trên cơ sở vị thế rõ ràng (thường là toàn xã hội)
- B3: quy các lợi ích và chi phí về đơn vị chung, phân biệt lợi ích (chi phí) tài chính và kinh tế
- B4: lập bảng dòng tài chính cho vòng đời của dự án
- B5, B6: tính toán lợi ích ròng và so sánh
- B7: kiểm tra các giả định, các dữ liệu dự kiến, xác suất, rủi ro
- B8: đưa ra kiến nghị

11

I. Khái niệm và quy trình phân tích lợi ích chi phí

4. Các nguyên tắc cơ bản của phân tích lợi ích chi phí

o Tính gộp lợi ích và chi phí:

- Chi phí là tất cả các chi phí bất kể ai gánh chịu
- Lợi ích là tất cả các lợi ích bất kể ai hưởng thụ
- Không sử dụng trọng số nào: mọi cá nhân trong XH là như nhau

o Phải có một đơn vị đo lường chung: quy ra tiền

o Việc đánh giá lợi ích – chi phí phải đứng trên một vị thế nhất định (giới hạn các cá nhân nghiên cứu)

o Phân tích một dự án nên so sánh giữa “có và không” có dự án (trước và sau)

o Tránh tính hai lần các lợi ích và chi phí

o Xác định tiêu chí quyết định các dự án

12

II. Sự lựa chọn các phương án

1. Xác định tiêu chí quyết định

o Tiêu chí phúc lợi xã hội (SWC)

$$dw = \frac{\partial w}{\partial u_1} du_1 + \frac{\partial w}{\partial u_2} du_2 + \dots + \frac{\partial w}{\partial u_N} du_N$$

$$dw = \sum_i \frac{\partial w}{\partial u_i} du_i$$

$$dw = \sum_i \sum_j \frac{\partial w}{\partial u_i} \frac{\partial u_i}{\partial Y} p_j dx_j$$

- Tổng phúc lợi XH là tổng số lợi ích ròng của mỗi người với trọng số XH của họ (độ thỏa dụng biên xã hội về thu nhập SMUY)
- Một dự án cho $dw > 0$ thì dự án nên được tiến hành
- Việc tính toán theo tiêu chí này là không thực tế

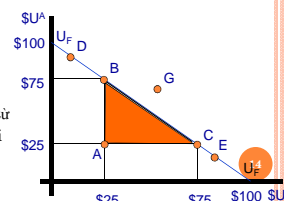
13

II. Sự lựa chọn các phương án

1. Xác định tiêu chí quyết định

o Tiêu chí Pareto (Pareto thực tế)

- Mục tiêu của phúc lợi kinh tế là tình trạng mà tại đó không ai có thể giàu lên mà không làm người khác nghèo đi
 - Giàu – nghèo thể hiện sự thay đổi thỏa dụng
- Nguyên tắc: phương án B tốt hơn phương án A nếu ít nhất một người nhận được thỏa dụng nhiều hơn và không ai nhận ít đi từ từ B
- Dự án đưa tổng phúc lợi từ 50 lên 100: đường U_F là giới hạn
 - Mục tiêu: vùng ABC

II. Sự lựa chọn các phương án

1. Xác định tiêu chí quyết định

o Tiêu chí Kaldor-Hicks (Pareto tiềm năng)

- Trên thực tế, có rất ít dự án thỏa mãn nguyên tắc cải thiện Pareto
- Các phương án D (A giàu lên, B nghèo đi) và E (A nghèo đi, B giàu lên) có nên lựa chọn không?
- Phúc lợi kinh tế có thể tăng lên miễn là người bị thiệt có khả năng không để bị nghèo đi – bất kể là họ có thật sự bị nghèo đi hay không
 - Nếu lợi ích vượt chi phí, người được lợi có khả năng đền bù cho kẻ mất là khả thi, thì cải thiện ở dạng tiềm năng
 - Khả năng đền bù cần là khả thi, không nhất thiết phải thực hiện
 - Chỉ khi việc đền bù được thực hiện thì cải thiện mới trở thành thực tế
- Được sử dụng phổ biến như một tiêu chí hiệu quả trong CBA: tiêu chí lợi ích ròng dương

15

II. Sự lựa chọn các phương án

2. Vấn đề vị thế và chuyển nhượng vị thế

- Một nghiên cứu CBA phải được tiến hành từ vị thế (perspective/standing) nhất định: người có vị trí trong nghiên cứu sẽ được phản ánh đầy đủ chi phí và lợi ích, người không có vị trí trong nghiên cứu sẽ không được đề cập đến
- Ví dụ: Trung Quốc xây đập đầu nguồn sông Mê Kông?
 - Áo dự định xây nhà máy xử lý nước sông Đa Núp qua nhiều nước Châu Âu?
 - Nếu dự án với vị thế TQ: thiệt hại của các QG Đông Nam Á không tính vào chi phí, nếu là toàn cầu thì sẽ tính đến
 - Giá sử các quốc gia Châu Âu trả tiền cho Áo để xây nhà máy. Nếu vị thế Áo: đây là lợi ích, vị thế các nước Châu Âu: đây là chi phí, vị thế toàn cầu: khoan chuyển nhượng
- Vị thế: quốc gia-quốc tế, trung ương-địa phương, thế hệ...

16

II. Sự lựa chọn các phương án

3. Vấn đề công bằng và vai trò của nhà ra quyết định

o Với việc sử dụng tiêu chí Pareto tiềm năng, vấn đề nảy sinh là:

- Thiếu đền bù thực tế: mãi mãi ở tiềm năng
- Vấn đề phân phối thỏa dụng: một số cá nhân cần được quan tâm hơn cá nhân khác trong XH
- Trách nhiệm lựa chọn phương án thuộc về nhà ra quyết định (CBA chỉ đề xuất phương án): sử dụng mục tiêu XH tổng hợp
 - Phúc lợi kinh tế
 - Công bằng xã hội
 - Chất lượng môi trường

17